

Een vliegende start met de Zomerschool: Het Grotius College in Delft

De school

Het Grotius College in Delft is een scholengemeenschap met twee locaties. De school biedt praktijkonderwijs tot en met vwo aan. Het Grotius biedt ook tweetalig onderwijs: een deel van het curriculum op het vwo kan tweetalig worden gevolgd. De school heeft ook Internationale schakelklassen, die bestaan uit een gemêleerde groep leerlingen. Ze zijn afkomstig uit migrantengezinnen, maar er zijn ook kinderen van expats en internationale studenten bij. Sinds schooljaar 2010/2011 participeert de school in de Zomerschool Delft, waarbij subsidie wordt ingezet vanuit de regeling Onderwijstijdverlenging.

Doelgroep

De zomerschool is bedoeld voor leerlingen van groep 7 en 8 van het PO en leerjaar 1 en 2 van het VO. Het gaat om leerlingen met een lage score op Cito LOVS toetsen (niveau C, D en E) of lage rapportcijfers (<6, VO) op de deelgebieden en gemotiveerd zijn om mee te doen. De deelname is en blijft vrijwillig, anders *'gaat het leuke er vanaf'*. Er wordt op het VO vooral geworven onder leerlingen van de schakelklassen, maar ook in de reguliere klassen. Er zijn veel deelnemers van leerjaar 1 (ex-groep 8), maar onder leerlingen van leerjaar 2 is OTV niet 'cool'. Het is in 2010 dan ook niet gelukt om leerlingen die gaan instromen in het tweede leerjaar te motiveren voor deelname aan de zomerschool. De zomerschool vindt 3 weken per jaar plaats aan het einde van de schoolvakantie van 9-15 uur. In totaal wordt tijdens deze drie weken 45 uur onderwijstijdverlenging op het gebied van taal en rekenen aangeboden. Bijzonder is dat alle lessen plaatsvinden op een locatie van het Grotius College, waardoor leerlingen al vroeg kunnen kennismaken aan het VO. De zomerschool in Delft bestond ook al voor 2010, maar bestond toen voornamelijk uit sportieve en culturele activiteiten.

Veel leerlingen zijn enthousiast over de zomerschool, vooral over het middagprogramma. Vakanties met ouders vormen voor veel leerlingen knelpunt om mee te doen aan de zomerschool. De leerlingen die deelnemen zijn meestal afkomstig uit multiproblemgzinnen. Het verzuim is daardoor soms groot: er zijn leerlingen die zich enthousiast hebben aangemeld, maar uiteindelijk niet komen. Ook is er veel verzuim in de laatste week van de zomerschool. De redenen hiervan zijn vooral praktisch van aard; familiebezoek, ziekte van de ouder of een lekke band. In 2010 hebben 39 leerlingen deelgenomen aan de zomerschool, waaronder 15 leerlingen die daardoor in leerjaar 1 zouden instromen. In 2011 kunnen in totaal 75 leerlingen deelnemen aan de zomerschool.

Inhoud

Het doel van de huidige zomerschool is het verbeteren van taal- en rekenprestaties en het voorkomen van teruggang van het niveau van taal en rekenen tijdens de zomerperiode. Het dagprogramma ziet er als volgt uit:

- lessen in taal, rekenen en wiskunde (9-12 uur)
- lunch met producten uit Delft en omgeving (12-13 uur)
- activiteitenprogramma 'Proef Delft', met activiteiten op het gebied van techniek, kunst en sport (13-15 uur)

Er is door HCO een basiscurriculum voor taal en rekenen ontwikkeld en de leerkracht kijkt vervolgens per leerling wat deze extra nodig heeft, zodat er gedifferentieerd kan worden binnen de groep. De dagelijkse lessen taal en rekenen van 9-12 uur starten met een taalopdracht, daarna volgt een tussenactiviteit (bijvoorbeeld een proefje), als opstap naar de afsluitende rekenactiviteit.

Voor rekenen is een apart curriculum voor het VO. Er zijn 10 leerlijnen uitgezet met bijbehorend lesmateriaal. De leraar kijkt op welke leerlijnen extra wordt ingezet tijdens de zomerschool. De

reguliere rekenmethodes worden gebruikt, maar zijn toegespitst op de leerbehoefte van de leerling. Er zijn instructiegroepen voor leerlingen met zelfde leerbehoefte. Er wordt veel stof herhaald, maar ook nieuwe dingen geleerd, de groep heeft bijvoorbeeld een begroting gemaakt van de kosten van producten waar ze een lunch mee hebben gemaakt.

Voor taal wordt voor PO en VO hetzelfde curriculum gebruikt. Er wordt gewerkt met VO-teksten die ook bruikbaar zijn voor het PO door de leerstrategie aan te passen. Het VO wordt hierin dus als uitgangspunt genomen. Elke dag staat een andere tekst centraal op basis van de methode 'Lezen is weten'. Ook worden leesstrategieën vanuit Nieuwsbegrip gebruikt. Daarin is non-verbale representatie heel belangrijk: hoe ga je een tekst te lijf? De teksten voor begrijpend lezen gaan over hoe het brein werkt, waardoor leerlingen niet alleen leren hoe ze een tekst moeten 'aanpakken', maar ook meer inzicht krijgen in het eigen leergedrag. Onderwerpen die aan bod zullen komen bij de zomerschool 2011 zijn bijvoorbeeld mindmappen, ezelsbruggetjes, verschillen/overeenkomsten jongens- en meisjeshersenen en leerstijlen. Het coöperatief leren, op basis van onder andere de uitgangspunten van Robert Marzano, staat centraal in het zomerschoolcurriculum.

Het middagprogramma staat in het teken van 'Proef Delft'. Het middagprogramma bestaat naast sport uit kunst/dans en uit techniekactiviteiten, in samenwerking met het Wetenschapsknooppunt Delft. Leerlingen vinden de middagactiviteiten heel leuk: *"Het is niet echt school, je bent meer vrij, maar je leert wel heel veel."* Het thema Proef Delft is ook doorgevoerd in de gezamenlijke, gezonde lunchmaaltijd waarbij producten uit Delft worden gebruikt. Na afloop van het programma om 15 uur kunnen de liefhebbers nog zwemlessen volgen.

Het zomerschoolcurriculum sluit inhoudelijk goed aan bij het reguliere curriculum op het VO door het coöperatief leren en het gebruik van Nieuwsbegrip. Ook is Nieuwsbegrip inhoudelijk verbonden aan de methode 'Lezen is weten', dat wordt gebruikt in de reguliere lessen in het PO.

De deelname aan de zomerschool was voor het Grotius College een logische stap, want de school heeft al jaren vanuit het schoolbeleid veel aandacht voor leerlingen met een taal- en rekenachterstand door het aanbod van:

- Internationale schakelklassen
- Extra uur voor taal en rekenen

Daarnaast is er sprake van warme overdracht van leerlingen van PO naar VO. Hieronder worden deze onderdelen kort uitgewerkt.

Internationale schakelklassen: De schakelklassen zijn gericht op leerlingen met een mavo, havo of vwo-indicatie die een taalachterstand hebben. Na het overbruggingsjaar stromen de leerlingen in de regel door naar het reguliere tweede leerjaar. Bij de instroom in de schakelklassen is er eerst vooral focus op taal, daarna ook meer op rekenen. Voor deze leerlingen duurt de zomervakantie lang: zo'n 7 weken. De zomerschool biedt in de vakantie een zinvolle en leuke daginvulling voor deze kinderen.

Extra uur voor taal en rekenen: Het Grotius College biedt (naast de zomerschool) structureel wekelijks een extra uur voor taal en een extra uur rekenen voor alle leerlingen. Dit gebeurt sinds schooljaar 2010-2011. Het schooljaar daarvoor werd de extra tijd al ingeruimd in de brugklassen, maar nog niet op structurele basis. De twee extra uren werden ingevoerd vanwege de dalende niveaus van de leerlingen op taal en rekenen. Er is een inhoudelijke werkgroep ingericht voor de invulling van de extra uren. Het benodigde budget is vrijgemaakt vanuit de lumpsum van de school. De extra uren voor taal en rekenen worden benut voor extra instructie, aanvullend op de stof die tijdens de reguliere lessen wordt behandeld. Voor rekenen wordt een rekenmethode voor het PO ingezet, vanuit de gedachte dat rekensvaardigheid moet worden bijgehouden en lang niet alle stof eerder is behandeld in het PO. Herhalen, behandelen en opbouwen van rekensvaardigheid staat centraal. Voor de extra taallessen maakt de school gebruik van Nieuwsbegrip, waar verwerkingsopdrachten bij horen. De lat ligt hoog voor de leerlingen: een opdracht moet voor 80%

goed gemaakt zijn om een 6 te halen. Er is differentiatie binnen de lessen voor zover dat mogelijk is, wanneer veel leerlingen dezelfde problemen hebben volgt net als in de reguliere lessen een klassikale instructie. Leerlingen mogen zelf het werk nakijken en fouten worden met elkaar besproken. Dit sluit aan op het concept van coöperatief leren dat sinds enkele jaren in de school is ingevoerd. De leerlingen reageren erg goed op extra leertijd, ze vinden het leuk en zowel leerkrachten als leerlingen merken vooruitgang.

Warme overdracht PO-VO: Naast de overdracht van toetsgegevens van PO naar VO is er ook warme overdracht tussen PO- scholen en het Grotius College. Elk jaar komen in november alle leerkrachten van groep 8 bij elkaar om te horen hoe het met 'hun' oud-leerlingen gaat en om uit te wisselen met de VO-docenten. Waar hebben de leerlingen nog moeite mee? Heeft de groepsleerkracht van het PO nog tips daarvoor? *“Soms moet de juiste ‘knop’ van de leerling nog gevonden worden.”*

Organisatie, financiën en docenten

De zomerschool is ingebed in de schoolorganisatie van het Grotius College doordat een docent uit het VO de werving van VO-leerlingen voor de zomerschool coördineert. Deze docent is ook betrokken bij de projectgroep OTV. De directeur van de school speelt een belangrijke rol bij het creëren van draagvlak voor de zomerschool. Het onderwerp 'extra tijd voor taal en rekenen' wordt meegenomen in onderbouwoverleggen van het Grotius. De betrokkenheid bij de zomerschool wordt grotendeels gefinancierd van uit de subsidie onderwijstijdverlenging, het extra uur voor taal en rekenen wordt uit de lumpsum betaald.

Voor de zomerschool worden 4 leerkrachten ingezet en een LIO, die assisteert bij moeilijke groepen. De docenten zijn afkomstig uit het PO. Leerkrachten van het Grotius College konden zich ook aanmelden voor de OTV, maar dit is uiteindelijk niet gebeurd. De vakantie blijkt 'heilig' voor de meeste VO-docenten. De docenten worden uitgebreid ingelicht en gemotiveerd voor de OTV-activiteiten op school door de rector van de school. Ondanks dat leeft de OTV niet erg bij de meeste docenten, behalve bij die van de internationale schakelklassen. Er is geen samenwerking tussen de OTV-leerkrachten van de zomerschool en de reguliere leerkrachten, ook niet in het PO. Dat is ook lastig te realiseren, omdat de zomerschool plaatsvindt tijdens de vakantieperiode van de reguliere PO- en VO-docenten. De OTV-docenten zijn erg ambitieus en proberen uit de leerlingen te halen wat erin zit: *“De leerkrachten van de zomerschool geven vaak anders les dan de reguliere leerkracht. Ze zijn ook erg gedreven om in een beperkte tijd zoveel mogelijk resultaat te behalen.”*

Andere partijen

Hoewel ouders niet actief participeren in de zomerschool, moeten zij wel toestemming geven voor deelname van hun kind aan OTV, door het tekenen van een contract. Hierdoor verbinden ouders zich ook aan de zomerschool en wordt benadrukt dat OTV niet vrijblijvend is.

Bij het middagprogramma van de zomerschool zijn enkele externe partijen betrokken. Breed Welzijn Delft is verantwoordelijk voor de gehele organisatie van het programma. Het Wetenschapsknooppunt Delft is betrokken er worden activiteiten georganiseerd in samenwerking met Corpus Delft.

Successen en knelpunten

De deelname van het Grotius College aan de zomerschool in Delft past goed in het schoolbeleid om achterstanden van leerlingen op het gebied van taal en rekenen tegen te gaan. Men is er blij mee dat de zomerschool plaatsvindt op de VO-school, zodat leerlingen alvast kunnen kennismaken met het VO.

Een succesfactor is dat directie en docenten de extra tijd voor taal en rekenen zinvol vinden en ook leerlingen positief zijn. Leerkrachten vinden dat leerlingen de stof beter begrijpen en meer tijd krijgen om te oefenen met stof die ze moeilijk vinden. Het moet 'erin slijten' en dat lukt door extra tijd te besteden aan taal en rekenen. Een docent zegt daarover: *“Door extra tijd voor taal en rekenen in te*

ruimen kun je daarop leunen vanuit andere vakken, begrijpen leerlingen de stof beter en wordt bij andere vakken niet onnodig tijd opgesnoept. Eerder hadden veel leerlingen moeite met het metriek stelsel, past een liter vloeistof in een kleine maatbeter?"

Door betrokkenen van het Grotius College wordt wel benadrukt dat aandacht voor taal en rekenen alleen zin heeft als het structureel wordt aangepakt: *'Structurele aanpak is zó belangrijk. Drie maanden voor het eindexamen starten met oefenen en herhalen heeft weinig zin'*

Een knelpunt op het Grotius College is de combinatie van de organisatie van de OTV op school met het lesgeven en mentorschap. De prioriteit ligt bij het laten slagen van leerlingen voor het eindexamen. Juist in het voorjaar vinden veel voorbereidende overleggen en werkzaamheden plaats voor de zomerschool, dus daar kan de betrokkene van het Grotius dan niet altijd bij aanwezig zijn. De werving van leerlingen die van het eerste naar het tweede leerjaar gaan is lastig. In het 2° leerjaar is weinig animo voor OTV vanwege het imago, waardoor de zomerschool vooral gericht is op het PO en de overgang PO-VO.

Resultaten

Er worden diverse toetsen afgenomen binnen de zomerschool om de resultaten van de leerlingen te meten. Er wordt gebruik gemaakt van spelling SVS (Cito) en andere toetsen die aansluiten op het zomerschoolcurriculum. Deze toetsen worden ontwikkeld door HCO. In 2010 is beperkt getoetst, waardoor de betrokkenen nog geen gegronde uitspraken kunnen doen over de resultaten die zijn gehaald op het gebied van taal en rekenen. De meetbaarheid van resultaten van de extra leertijd is nog een aandachtspunt. De betere prestaties van leerlingen worden wel opgemerkt door leerkrachten, maar kunnen nog nauwelijks cijfermatig onderbouwd worden. Tijdens de zomerschooleditie van juli/augustus 2011 willen de betrokkenen de toetsing veel aandacht geven.

Leraren van het Grotius College (van o.a. economie, scheikunde) merken vooruitgang van de leerlingen op het gebied van taal en rekenen. Ze hoeven minder 'basis'stof van taal en rekenen uit te leggen en kunnen zich focussen op het vak zelf. Hier is de extra leertijd ook voor bedoeld. De zomerschool draagt hier aan dit resultaat, samen met de wekelijkse extra tijd voor taal en rekenen. Dit is een grote stimulans voor de school om door te gaan met de extra lessen taal en rekenen.

Er is ook resultaat merkbaar op het vlak van sociale competentie, ook al is dit niet het hoofddoel van de zomerschool: *"Tijdens de zomerschool werk je ook aan sociale competenties. Samenwerken, omgaan met winst en verlies, vriendschappen sluiten. Het is niet allemaal meetbaar, maar je ziet het voor je ogen gebeuren. Het viel me op dat er heel veel vriendschappen zijn ontstaan, de sfeer was uitstekend."*

Tot slot

De zomerschool Delft heeft in 2010 een succesvolle start gemaakt met een zorgvuldig opgebouwd curriculum en veel enthousiasme bij deelnemers, leerkrachten en andere betrokkenen bij de zomerschool. Een bijzonder aspect is dat de lessen van de zomerschool plaatsvinden op de locatie van het Grotius College en zowel inhoudelijk als organisatorisch is ingebed in het VO. Ook sluit de zomerschool goed aan op het schoolbeleid en andere onderdelen die moeten bijdragen aan betere taal- en rekenprestaties en een soepele overgang van PO naar VO: internationale schakelklassen, een wekelijks extra uur taal en rekenen voor alle leerlingen en (warme) overdracht van PO naar VO. Die extra impuls voor taal en rekenen is voor de school heel belangrijk, omdat de toetsresultaten van veel leerlingen nog achterblijven bij de gewenste niveaus. Het vereist wel extra investeringen en organisatie, maar hierover zegt de betrokken VO-docent: *"Je moet vooral durven en doen. Niet bang zijn, maar aan de gang gaan!"*